

Årets gang og planer for fremtiden

Thomas Bloch Ravn

Efter nogle hårde år er Den Gamle By nu for alvor ved igen at komme oven vande. Det går godt med besøgstallet, som i skrivende stund ligger næsten 50.000 over 2022. Også restauranter og butikker er i god gænge, og går julen som sidste år, vil der forhåbentlig være grundlag for at opgradere organisationen, så vi for alvor kan begynde at indhente det betydelige efterslæb, der opstod under coronakrisen.

Vi venter spændt på, hvad den annoncerede reform af statens støtte til museerne vil betyde for Den Gamle By. Vil man smøre smørret tyndt ud over hele landet, eller vil man støtte de museer, der nyder folkelig yndest, som har betydning for turismen, og som rummer fortællinger, som mange danskere kan relatere sig til? Vi ved det ikke. Men i hvert fald drømmer vi om, at staten vil bakke op om fyrtårne som Den Gamle By, der kan ses på lang afstand, og som er elsket af mange.

Det lille anlæg med den nye hovedindgang i baggrunden og til højre paviljonen, der rummer Museet for Dansk Bladtegning.

Mest populære museum for børn og unge

At Den Gamle By er et børne- og familievenligt museum, vidste vi udmærket. Men det var alligevel glædeligt, at Danmarks Statistiks opgørelse over museernes besøgende i 2022 viste, at Den Gamle By igen tager prisen som det museum i Danmark, der besøges af flest børn og unge.

I alt 128.600 børn og unge under 18 år besøgte Den Gamle By. På andenpladsen kom ARoS med 115.434, Statens Naturhistoriske Museum havde 96.988 besøgende, og på fjerde- og femtepladsen kom Moesgaard Museum og Louisiana.

I en tid med stadig mere endimensionalitet og algoritmestyring er det vigtigt, at vi værner om de oaser for mangfoldighed og anderledeshed, der findes. Museerne har en særlig opgave, navnlig over for de digitalt indfødte generationer, som aldrig har prøvet andet, og som derfor er særligt udsatte. Ikke mindst derfor er vi i Den Gamle By stolt af de mange gæster fra de yngre generationer.

Besøgende børn har ofte siddet længe på bagsædet af en bil. Festpladsens karrusel, luftgynger og styler kan derfor hjælpe med at brænde krudt af inden turen rundt i Den Gamle By.

De stille måneder er slet ikke så stille længere

Årets første måneder har altid været lavsæson i Den Gamle By. Men de senere år har lavsæsonen ikke været nær så udpræget som tidligere.

I årene 1996-1998 var der i januar, februar og marts typisk mellem 12.000 og 13.000 gæster i alt, mens der de senere år (fraset årene

med corona) typisk har været mellem 40.000 og 45.000 gæster i årets tre første måneder. Altså mere end en tredobling af gæstetallet i perioden.

Stigningen har været jævn i hele det kvarte århundrede, men mest markant efter de store åbninger af nye huse, kvarterer og udstillinger fra 2009 og fremefter. Det er også baggrunden for, at Den Gamle By har øget både aktivitetsniveau og tilbud.

Således er både museumsbutikken og Restaurant Gæstgivergården nu åben hele året, og konditoriet Café Bonnich og udvalgte butikker er åbne hver weekend i januar og derefter hver dag. Vinterferieaktiviteter for børn og deres forældre eller bedsteforældre ligger traditionen tro midt i februar, og herefter vil stadig flere historiske butikker være åbne.

Og så er der Plakatomuseet, som nu i en årrække har slået dørene op for årets store udstilling først i februar. Fredag 10. februar i år åbnede udstillingen Jorden kalder med åbningstale af professor Katherine Richardson. Udstillingen er omtalt andetsteds i denne årbog.

Den store åbning

Tirsdag 4. april var dagen for den store åbning af de sidste dele af 1974-kvarteret, den nye 2014-gade og – som kronen på værket – den nye hovedindgang.

Åbningen var slutstenen på en langsigtet og langstrakt udvikling af Den Gamle By, der har været over to årtier. Møntmestergården, 1927-kvarteret, 1974-kvarteret, Sydhavnen, Plakatomuseet, Sølvkammeret, Porcelæn og fajance, Urmuseet, Aarhus Fortæller, Smykkeskrinet og Gæstgivergården.

Museumsdirektøren bød velkommen og fortalte om den udvikling, der ledte frem til den store åbning. Dernæst talte direktør Mads Lebech fra A.P. Møller Fonden og Aarhusborgmester Jacob Bundsgaard, og som åbningstaler pegede direktør Henrik Zipsane fra European Museum Academy på, hvordan Den Gamle By skiller sig positivt ud fra flertallet af museer i Europa, ja, i verden.

For det første viser Den Gamle By gennem sin virksomhed, at det er muligt at tiltrække et stort set repræsentativt udsnit af befolkningen. Man gør kulturarv tilgængelig for hele folket, understregede Zipsane. For det andet har Den Gamle By hentet inspiration fra mange steder i verden og formået at omforme inspirationen til et

originalt Den Gamle By-produkt, som mange danske og udenlandske museer taler om og tager ved lære af. Og for det tredje lader Den Gamle By sig ikke indespærre i en museumstypologi, men lader købstadmuseet danne ramme om en mangfoldighed af fortællinger og samlinger. Den Gamle By er blevet et totalmuseum og en totaloplevelse, sluttede Henrik Zipsane sin åbningstale.

Hovedindgang som butikscenter

Med den nye, moderne hovedindgang er Den Gamle By blevet synlig i bybilledet i en grad, som har været savnet i mange år. Med sin transparens danner bygningen en fin overgang mellem Aarhus' pulserende bysamfund og Den Gamle Bys store tidsrejse.

Som gæst kan man hygge sig i det lille anlæg omkring den opstemmede bæk, og på forpladsen kan forbipasserende købe kaffe og forfriskninger i det psykedelisk dekorerede salatfad, en Citroen HY, der samtidig signalerer, at det er her, det sker.

Foyeren er lys og velkommende og med venlig akustik. Den lille

Borgmester Jacob Bundsgaard og fondsdirektør Mads Lebech bandt 4. april sløjfen op til Den Gamle Bys nye hovedindgang og 2014-gade.

Den Gamle Bys gæster har taget overordentlig vel imod den nye hovedindgang, der med sine solide materialer, varme farver og gode akustik er et meget venligt velkomstrum.

butik indbyder til at gå på opdagelse i det store udbud af plakater og bøger. Som sådan fungerer entrébutikken som en slags appetitvækker til den store museumsbutik, der ligger inde i Den Gamle By.

Indgangen rummer naturligvis også toiletter, og billetsalg og information er fint integreret i helheden. Efter at have passeret adgangskontrollen møder gæsterne en udførlig introduktion til de dele, Den Gamle By rummer: Tidsreisen, Aarhus Fortæller og de klassiske museer. Midt i introduktionsrummet står en model af Den Gamle By, så gæsterne kan få et indtryk af, hvor stort museet er, og hvor meget der er at opleve. Små film leder hen mod udgangen til museet, hvor gæsterne modtages af en velkomstværter, der hjælper med at give de besøgende den bedste oplevelse.

Set fra Den Gamle By-siden fremstår hovedindgangen som et butikscenter a la 2014. I stueetagen facadebutikkerne Danske Bank, Consol Solcenter og 7-Eleven, og trykker man på ringeklokkerne til de forskellige firmaer og butikker, man skal forestille sig findes på centrets førstesal, får man et minuts historie om Føtex, Aros Forsikring, Fona, Jobcentret osv. Det er nok de færreste, der opdager ringeklokkerne, men de, der gør, får en fin ekstra oplevelse.

Butikscentret har fået navnet HoLM1, altså Holm-en på normalsprog, hvilket er en hilsen både til Den Gamle Bys grundlægger Peter Holm og til nutidens ofte lidt pudsige sproglige forsøg på at

En parkeret knallert, en Yamaha, ved Telefonatorvet, hvor der er godt gang i pølsevognen.

skille sig ud og være smart. Lokalt i Aarhus refereres der både til kunstmuseet ARoS med det lille o og til hovedbiblioteket DOKK1, der egentlig skal udtales Dokken, men som mange kalder Dok et.

I månederne efter åbningen af den nye hovedindgang observerede vi, hvordan gæsterne bevægede sig rundt i Den Gamle By, og vi tilrettede herefter. Vi kunne konstatere, at de besøgende tog vel imod alt det nye, og vi glæder os over, at også den ældre og nu fjernere del af Den Gamle By fortsat bliver besøgt.

Dronning Margrethes Gade anno 2014

Når man kommer ind i Den Gamle By, har man til højre 2014-gaden, og ser man ret frem, nærmest suges blikket ned langs vandet i Havnegade mod bindingsværksbyen.

Forrest ligger de senest tilføjede dele af 1974-kvarteret, nemlig en parkeringsplads med en Fiat 500 fra 1965, som er udlånt af Aros Forsikring, og en Volvo 544 fra 1965, som venligst er doneret af Industrimuseet – samt en telefonboks med dør. Fra telefonboksen kan gæsterne ringe til kvarterets lejligheder og butikker. Med denne installation, som ikke længere findes ude i virkeligheden, afsluttes også det frivillige telefonlaugs 12 års arbejde med at etablere historisk telefoni i Den Gamle By.

Gæster i Den Gamle Bys nye 2014-gade, der på dronningens 75-års fødselsdag 16. april 2015 fik navnet Dronning Margrethes Gade.

Drejer man til højre, træder man ind i 2014-gaden, Dronning Margrethes Gade, der fik sit navn på dronningens 75-års fødselsdag 16. april 2015. På højre hånd finder man de tre facadebutikker, og på venstre side af gaden ses en Blockbuster, der lukkede som fysisk butik i netop 2014, og Napoli Pizza.

I 2014-gaden var Jazzbar Bent J tidligere lidt af en hund i et spil

I forbindelse med Påske i Den Gamle By var mange børn på jagt efter gemte æg.

kegler. For jazzbaren står jo, som da den lukkede i 2008. Vi satte os i Bent J. Jensens sted og forestillede os, hvordan hans jazzværtshus ville være i 2014, hvis han havde levet fem år længere, og vi konkluderede, at det ville se ud på nøjagtig samme måde, som da vi hentedet det.

Er Den Gamle By blevet woke?

Er Den Gamle By nu blevet aktivistisk og woke?, er jeg blevet spurgt af kolleger, der betragter sig selv som sådan. Spørgsmålet var selv-sagt ikke foranlediget af hverken 7-Eleven, Blockbuster eller Napoli Pizza. Nej, det sigtede på de to hjem, der indgår i 2014-gaden. Det ene hjem tilhører en karrierekvinde, der bor alene. Det andet en regnbuefamilie, der består af mor, mor og tre teenagere.

Begge hjem er genskabt i tæt dialog med de mennesker, informanter, der har indvilget i at dele deres liv med Den Gamle By – og med de millioner af gæster, der kommer her mellem år og dag. Som museumsgæst møder man dem på video.

At vi kan vise historien om rigtige mennesker med navn og adresse – og ikke bare som idealtyper – giver Den Gamle By en helt særlig troværdighed. Og vi er helt bevidste om, at de to hjem ikke viser folk, som de var flest i 2014. Den type hjem viser vi nemlig mange af i 1974-kvarteret. Derfor har vi her valgt to hjem, der skiller sig ud som en slags tidens tegn. Ikke desto mindre kom der en del drilske spørgsmål, der gik på, om Den Gamle By nu var blevet aktivistisk, og om Den Gamle By var blevet woke – et identitetspolitisk begreb, der navnlig stammer fra USA og fokuserer på social, kønsmæssig eller racemæssig marginalisering.

Og ja, på en måde er og har Den Gamle By nok været både aktivistisk og woke i ganske mange år. Vi er ikke bange for at gå i utakt og adressere temaer, man helst ikke taler om, eller som har at gøre med marginaliserede eller undertrykte grupper. Men vi er ikke følg-agtige, og vi insisterer altid på, at det er os som fagpersoner, der kurerer de historier, der fortælles.

Rundtomkring i Den Gamle By adresserer vi på forskellig vis emner som tæv, fattigdom, børnearbejde, rygning i børnehaven, racisme og billedpornografi. Og vi giver stemme til marginalgrupper som gæstearbejdere, grønlændere og blinde. Som et tidsbegrænset indslag har vi sat fokus på hjemløshed, ligesom vi også har vist, hvordan en typisk somalisk familie kan bo i Danmark.

Det var ikke for at være woke med de smarte, at vi indrettede en singlekvindes lejlighed, men for os var det oplagt at vise singlekulturen – over en million danskere boede alene i 2014 – og det lå også lige for at vise et homoseksuelt par, idet homoseksualitet nu ikke længere var noget, man puttede med.

Det er interessant, at flere besøgende har bemærket, at det lesbiske par bor lige så almindeligt som de fleste danskere. En tidligere kollega var således overrasket over, at parret og deres børn ikke boede mere ”hippieagtigt”, som hun sagde.

Museet for Dansk Bladtegning

Dette helt nye museum, i daglig tale kaldet Bladtegningsmuseet, blev åbnet fredag 25. august som en slags prikken over i’et i den udvikling af Den Gamle By, der er sket de seneste par årtier.

Hendes Majestæt Dronningen holdt åbningstalen, hvor hun glædede sig over, at samlingen af danske bladtegninger har fået sig et nyt hjem. Dronningen gav udtryk for, at hun tror, tegningerne kommer til ”at passe rigtig godt ind til Den Gamle By, hvor også Plakatemuseet allerede befinder sig”.

Dronningen talte i Helsingør Theater, hvor også Bladtegningsmuseets stifter, bladtegneren Claus Seidel, og den nye leder af museet, Elsebeth Aasted Schanz, talte. Derfra kørte dronningen i hestevogn gennem Den Gamle By til Telefontorvet og gik gennem gågaden 1974 til Anton Rosens fine pavillon fra Landsudstillingen, hvor det nye museum har fået til huse.

Efter besigtigelsen af Bladtegningsmuseet besøgte dronningen 2014-gaden, Dronning Margrethes Gade, regnbuefamilien og den nye hovedindgang. Dronningen blev her ledsaget af Ane M.M. Uggle, bestyrelsesformand for A.P. Møller Fonden, der har doneret midlerne til størstedelen af de senere års udvikling og ligeledes bidraget substantielt til realiseringen af Bladtegningsmuseet.

Forventeligt var en del journalister mere interesserede i de tegninger, der ikke findes i udstillingen, end dem, der faktisk er udstillet. Altså hvorfor Jyllands-Postens Muhammedtegninger fra 2005 ikke er med i udstillingen. Forklaringen er den enkle, at det er aftalt med Det Kgl. Bibliotek, at Muhammedtegningerne forbliver i bibliotekets magasiner, som har de bedste bevaringsforhold og den største sikkerhed. Ved overdragelsen i 2008 blev de 12 tegninger klausuleret, så de ikke må udstilles de følgende 50 år, altså til 2058. Men alle in-

teressererede har mulighed for at se dem på Det Kgl. Biblioteks særligt sikrede læsesal.

I Den Gamle By er vi glade for at have medvirket til at aktivere en enestående pressehistorisk samling, som ellers fortsat ville ligge hengemt i Det Kgl. Biblioteks kældre.

Et levende museum

Samtidig med at der udvikles nye udstillinger og aktiviteter, er der eksisterende, der får tilføjet nye aspekter. Således er 1927-fortællingen i hjemmet i Havbogade suppleret med historien om en jordermoderelev for at oplyse om kvinders liv og vilkår med børnefødsler, menstruation, husholdning og drømme om fremtiden. Det er sket i samarbejde med museet KØN.

Også Festpladsen udvikles med aktiviteter, ligesom konceptet med Middage med historie løbende tilføjes nye, spændende former

Et kig ned ad Havnegade 1974 med to parkerede biler, en Fiat 500 og en Volvo 544. Til venstre ses telefonboksen, hvor mange gæster drejer nummeret til minimarkedet, gynækologen eller en af lejlighederne. Sommetider tager en person telefonen i den anden ende.

Sommeraktivitet på Havnepladsen, som mange gæster får øje på, så snart de træder ud i Den Gamle By.

for historiefortælling. Det var ikke mindst tilfældet i forbindelse med årets sommertema: Mad, mere end et måltid.

Havnepladsen er en ny satsning, som vil blive videreudviklet de kommende år. Når Den Gamle Bys gæster træder ud af den nye hovedindgang, har de til højre 2014-gaden, men det er nok især det lange kig ned ad 1974-kvarterets Havnegade mod de ældre kvarterer, der tager opmærksomheden.

Et naturligt fokuspunkt er havnepladsen i 1864-kvarteret, som er på vej til at blive et aktivitetsområde for familier med mindre børn. Havnepladsen ligger ved siden af Toldboden og over for Købmandsgården. Her kan børn og deres forældre kravle på tønder og tømmer, og i højsæsonen kan de møde sjoveren, som er et 1800-talsord for en løsarbejder. Børnene kan hjælpe ham med at transportere skibsgods på sækkevogne fra havnen til købmandsgården. Sækkevognene er lavet i børnestørrelse efter forlæg af historiske sækkevogne. Det er også fra havnepladsen, man i højsæsonen kan tage en tur med trækfærgen.

Kaperkørsel

Fra havnepladsen kan man se op langs åen til kapervognene og videre til Festpladsen. På den måde fungerer de tre miljøer som trædesten, der automatisk leder Den Gamle Bys gæster rundt i hele byen. Også til den ældre del, som vi frygtede ville blive overset, når nu museet med den nye hovedindgang blev vendt helt om.

I Den Gamle By er vi taknemmelige for, at vi fortsat kan tilbyde ture med hestevogn rundt i byen. Det kan vi, fordi den mangeårige kapervognmand Lars Brender ønskede det. Lars Brender døde i 2022 efter i 33 år at have været garanten for, at man i Den Gamle By kunne høre hestens vrinsk, lyden af hove og vognhjul på brosten og ikke mindst opleve den let sødlige lugt af hestemøg.

Det var Lars Brenders ønske, at hans livsværk skulle leve videre, så Den Gamle Bys mange gæster fortsat kan se, lugte, høre og fornemme stemninger fra en anden tid. I Den Gamle By delte vi Lars' ønske og ambition, og han fulgte op med at testamentere sit firma til Den Gamle By.

Skiftet er endnu ikke helt afsluttet, men vi er taknemmelige for den generøse donation, og vi er glade for, at det er lykkedes at holde vognene på brostenene hele året til glæde for Den Gamle Bys mange gæster. Vi synes også, det er den rigtige måde at mindes Lars Brender på.

Byhistorie – på museum og i bogværk

Torsdag 22. juni lancerede Dansk Center for Byhistorie og Den Gamle By det andet af tre planlagte bind om de danske byers historie. Bogen bærer titlen "Danmarks byer fra renæssance til enevælde" og er en opfølgning på den store bog "Danmarks byer i middelalderen", der udkom i 2016. Se omtale af arrangementet i årsberetningen for Dansk Center for Byhistorie.

Med denne udgivelse er Den Gamle By nu godt på vej til at realisere den drøm om en samlet dansk byhistorie, der blev undfanget ved starten på Dansk Center for Byhistorie for godt 20 år siden.

Den Gamle By er jo i sig selv en slags dansk byhistorie i størrelsesforholdet 1:1 og i tre dimensioner, og vi ser arbejdet med at udgive en dansk byhistorie som et meget relevant supplement til Den Gamle Bys museale fortælling.

Årshjul af oplevelser

De senere år har et årshjul af museumsoplevelser tegnet sig stadig tydeligere.

Først i februar åbnede årets særudstilling på Plakatumseet, Jordan kalder. Derefter fulgte to ugers tilbud til børn med voksne i skolernes vinterferie. Derpå er der Påske i Den Gamle By, som i april-maj blev efterfulgt af Legedage.

I sommermånederne lanceres et særligt tema. De seneste par år har det været Kaffetid (2021), Godt håndværk, også i fremtiden (2022) og i år Mad, mere end et måltid, hvor aktiviteter og prøv-selv er blevet til med tilskud fra Spar Nord Fonden, mens udstillingen med samme titel er blevet til med støtte fra Nordisk Kulturfond og i samarbejde med Regionsmuseet i Kristianstad og Maihaugen i Lillehammer.

I september var der fokus på 1970'erne med musik og aktiviteter. For tiende gang præsenterede Den Gamle Bys radiolaug en udstilling, som i år handlede om mekanisk, analog og digital lyd.

I skolernes efterårsferie markerede Den Gamle By Allehelgen, og fredag 17. november åbnede vi Jul i Den Gamle By, som ubetinget er årets største event med i omegnen af 150.000 gæster. Aftenjul er blevet et fast indslag, og igen i år var der ekstra åbent seks aftener fra kl 18 til 21.

Mange gæster bliver glade, når de ser Den Gamle Bys røde postbud. I 2016 besluttede Post Danmark, at postbudets klassiske uniform skulle afløses af den nuværende blå uniform.

De mere eller mindre faste temaperioder suppleres hen over året af håndværksdemonstrationer, havedage, rundvisninger i erindringslejligheden, Bent J-dag, Middage med historie og historie-bogsfestivalen Historien Lever.

I efteråret har der også været forskellige forsøg med aftenåbent. Ideen er at afprøve forskellige muligheder, så Den Gamle By også kan udvikle sig på dette område.

Historien Lever og Erik Kjersgaard Prisen

Bogfestivalen Historien Lever blev i år afholdt i weekenden 30. september til 1. oktober. Det er tredje år i træk, og vi satser på, at arrangementet skal blive en slags pendant til Historiske Dage, der foregår i København i marts. Til Historien Lever har forskellige forlag stande, hvor der kan gøres bogindkøb til billige penge. Her er der forfatterinterviews. I år både i Helsingør Theater og i Møllesalen. Og som noget nyt har Den Gamle By indstiftet en særlig pris, Erik Kjersgaard Prisen, som uddeles til en eller flere personer eller institutioner, der har sat historie på dagsordenen og fremmet historieinteressen i Danmark.

Formålet med Erik Kjersgaard Prisen er at fremme interessen for velfortalt historieformidling med faglig tyngde. Det være sig i bøger, radio, tv, podcasts, udstillinger, i foredrag eller på anden måde. Med æren følger 25.000 kr.

Prisen er opkaldt efter historikeren Erik Kjersgaard (1931-1995), der i en menneskealder formåede at sætte historien i spil og gøre den levende. Erik Kjersgaard havde sit virke ved Nationalmuseet, Danmarks Radio og i Den Gamle By og var nok først og fremmest kendt som forfatter og tv-historiker. I Erik Kjersgaards ånd lægges der ved uddeling af prisen vægt på, at prismodtageren formår at nå ud til et stort og bredt publikum.

Erik Kjersgaard Prisen uddeles af kredsens bag bogfestivalen. Født formand for prisudvalget er Den Gamle Bys direktør, som også har udpeget de øvrige medlemmer, der er historiker og forlagsredaktør ved Gads Forlag Peter Bejder og tv-vært, skribent og foredragsholder Clement Kjersgaard, der også er søn af Erik Kjersgaard.

Alle interesserede kunne komme med begrundede forslag til prismodtagere frem til 18. august, som er Erik Kjersgaards fødselsdag. Der kom 32 indstillinger, som fordelte sig på i alt 24 forskellige kandidater.

I 2023 fik først tømrerne og dernæst gartnerne arbejdstøj, som det så ud i begyndelsen af 1900-årene. Dermed er håndværkerne også på det område med til at gøre Den Gamle By levende.

Heraf nominerede prisudvalget tre historikere. Forfatter, podcastvært og foredragsholder Gry Jexen, som ikke mindst er kendt for bogen "Kvinde kend din historie", professor og historisk konsulent Poul Duedahl, som for nylig var aktuel med bogen "Afvigernes ø", der danner grundlag for tv-serien "Nyrup – søn af en udstødt", og dr.phil. Birgitte Possing, der i mange år har været forsker, forfatter og foredragsholder om en lang række historiske emner.

Årets modtager af Erik Kjersgaard Prisen blev professor Poul Duedahl, som fik overrakt prisen i Den Gamle Bys Helsingør Theater lørdag eftermiddag 30. september. Umiddelbart derefter interviewede Clement Kjersgaard prismodtageren.

Istandsættelser og vedligeholdelse

Efter færdiggørelsen af de moderne bykvarterer og den nye hovedindgang rummer Den Gamle By cirka 90 bygninger. Dermed er matriklen stort set bebygget.

Den Gamle Bys ældste bygninger har været på stedet i over 110 år, og mange trænger til istandsættelser og vedligeholdelse. Det bliver løbende gjort, men der er også et efterslæb fra mindre gunstige tider – ikke mindst perioden med coronanedlukninger.

Modsat andre museumsgenstande er de historiske huse nødt til at stå ude om natten. De skal hyppigt efterses, og de har det svært med de temperaturstigninger, voldsomme regnskyl og våde vintre, som vi er blevet vidne til. Derfor har vi dygtige fagfolk til at istandsætte og vedligeholde. Ellers forsvinder bygningerne langsomt, men sikkert.

Det er ressourcekrævende, men en vigtig opgave, og i 2023 blev istandsættelsen af Kerteminde Skole færdiggjort, ligesom også omtrent halvdelen af Reberbanen blev afsluttet. På Aarhus Mølles hovedbygning er det meget nedslidte tag blevet omlagt. Desuden er der udført en del reparation og malerarbejde på drivhusene i Handelsgartneriet.

En hånd til Museum Overtaci

Sammen med Moesgaard Museum stod Den Gamle By for udviklingen og etableringen af udstillingerne på det nye Museum Overtaci, der åbnede i nye lokaler 17. maj i år. Museet hørte oprindeligt sammen med Psykiatrisk Hospital, hvor kunstneren Overtaci – Over-tossen – var indlagt i 56 år. Hospitalet blev i 2018 flyttet til Skejby Sygehus, og museet måtte finde nye lokaler. Dem fandt man i nye, brutalistiske betonrammer i det nordlige Aarhus, som efter en ombygning skulle indrettes med helt nye udstillinger.

”Egentlig drømte Museum Overtaci om at hyre et hollandsk eller tysk museumsdesignbureau”, fortalte Lene Bak, konsulent på projektet, til Kulturmonitor. ”Men alt imens museet søgte midler til udviklingen, opstod ideen om at søge lokal rådgivning og ekspertise. For hvorfor gå over åen efter vand, når det findes i bedste kvalitet lige her, og måske kunne samarbejdet også samlet gøre museerne i byen bedre?”.

Resultatet blev et givende samarbejde mellem de to store, Moesgaard og Den Gamle By, og det mindre Museum Overtaci. Den Gamle By bidrog med publikumsanalyse, oplæg til fortællegreb og rådgivning i forbindelse med udarbejdelse af udstillingens tekster. Moesgaard Museum stod for formgivning, mediefortællinger og den samlede museumsopbygning.

International inspiration

Efter at have ligget stille i næsten tre år er vi ved at genoptage de internationale kontakter, som har været så vigtige for udviklingen af Den Gamle By. I efteråret 2022 tog vi fat på anden runde af et inspirationsprojekt, som gennemføres i samarbejde med de britiske kolleger i Beamish og Black Country Living Museum og de svenske museer Skansen og Jamtli.

Modellen er, at hvert museum udpeger to medarbejdere, og at hele gruppen på ti kolleger så lærer både hinanden og hinandens museer at kende. Det sker i løbet af halvandet år. Fra Den Gamle By har i denne omgang deltaget Kitt Boding-Jensen, som er chef for værtsskab og historiefortælling, og tømrerformand Christian Rønne Larsen. Det afsluttende møde foregår i Den Gamle By i december i år.

I over tyve år har det været en tradition, at hele Den Gamle Bys faste personale hvert fjerde eller femte år besøger udenlandske museer for at hente inspiration. Studieturen foregår i to grupper, så Den Gamle By fortsat kan holdes åben. I år besøgte vi Freilichtmuseum Kommern, der ligger tæt ved Bonn, Haus der Geschichte i Bonn, Freilichtmuseum Detmold og Freilichtmuseum Kiekeberg lidt syd for Hamborg.

Til glæde for andre museer

I Den Gamle By er vi glade for, at stadig flere af museets kompetencer bringes i spil til glæde for andre. Det være sig museer, enkeltpersoner og skoler af alle slags. Kompetencerne bringes i spil på mangfoldige områder.

I forlængelse af sidste års sommertema, "Godt håndværk, også i fremtiden", har Den Gamle By afholdt to konferencer med fokus på videndeling. Konferencerne blev afholdt i Den Gamle By 12. juni og hos Tietgenfonden i København 29. august. Her kunne fagfolk fra museer, oplevelsescentre, organisationer og virksomheder udveksle deres erfaringer med håndværksformidling og selv afprøve eksempler på Den Gamle Bys håndværksformidling i praksis. Ved konferencen i Den Gamle By var der 60 deltagere, mens der ved konferencen i København var 78 deltagere.

Derudover er der et undervisningsmateriale på vej til brug for skoler i faget håndværk og design. Når materialet er trykprøvet, vil det indgå i Den Gamle Bys tilbud til skolerne.

I forlængelse af åbningen af Museet for Dansk Bladtegning udvikler Den Gamle By nu en model for vandrestillinger af både bladtegninger og plakater, så museets store samlinger kan blive til glæde for museer, biblioteker og andre, der laver udstillinger for mange mennesker.

Den Gamle Bys erfaringer med at inddrage frivillige indgår som et læreeksempel i den rapport, "Skab værdi med frivillige", som i år er udgivet af turistorganisationen Visit Aarhus. I Den Gamle By er vi glade for de cirka 350 frivillige, der tilføjer museet kvaliteter, som næppe kan opnås på anden vis, og vi er glade for, at andre kan få glæde af vores erfaringer og råd.

Hvad så nu?

Nu er vi færdige med 2014-gaden, og den nye hovedindgang og Bladtegningsmuseet er blevet åbnet. Matriklen er stort set bebygget, så en del spørger, hvad der nu skal ske.

Der er masser at tage fat på. En af tingene er at aktivere de fantastiske rammer og fylde dem med fortællinger. Jul i Den Gamle By, Påske i Den Gamle By, Allehelgen, Tilbage til 70'erne, Håndværksdage, Havedage og Middage med historie er eksempler herpå, og ved at lægge øret til jorden og fornemme, hvad der er på vej, skal der nok fortsat opstå nye ideer til glæde for det store publikum, som er Den Gamle Bys.

Der er også bygninger og fortællinger, der trænger til opdatering. For eksempel Borgmestergården og Købmandsgården, hvor der allerede er udarbejdet planer, men hvor finansieringen endnu mangler.

I 1927-kvarteret er der plads til to hjørnebygninger, hvor det planlægges at indrette en klassisk købmand på hjørnet med bolig bagved og en manufakturhandel, en tandlæge, en bolsjefabrik og eventuelt et pensionat. Planlægningen er godt på vej.

På vej

Det har længe været et ønske at opgradere Møntmestergårdens tagetage med en mere udfoldet og fortællende udstilling om bygningens historie. Desværre har der været problemer med utætheder i taget. Det må nødvendigvis løses først. Tagstenene mod gårdsiden er for dårlige til at sætte op igen, men vi har heldigvis fået mulighed

Den Gamle Bys nye hovedindgang med psykadelisk kaffevogn, som er indrettet i en Citroen HY, også kendt som politiets klassiske salatfad.

for at arve op mod 20.000 tagsten fra herregården Gammel Estrup, der skal have nyt tag i 2024. Ved at tage de bedste tagsten fra herregården vil Møntmestergården kunne få et bedre tag, men stadig fremstå med de karakteristiske ældre håndstrøgne tagsten.

Arbejdet vil blive udført i foråret 2024, mens den nye udstilling vil kunne åbne sidst på året. Knud Højgaards Fond støtter projektet med en million kroner.

Tre andre fonde støtter et projekt, som vil synliggøre de jødiske samfund, der frem til Anden Verdenskrig satte deres præg på mange danske købstæder. Den mest oplagte placering er Den Gamle Bys fine renæssancehus fra Randers, der i mellemkrigstiden havde den største jødiske menighed uden for København, og en synagoge, der først lukkede i 1936.

Det er planen at indrette et børstenbinderværksted med butik, hvor der netop findes et fint forlæg fra Randers. I den lille og meget ydmyge lejlighed ved siden af butikken vil vi indrette en bolig for en udenlandsk slægtning med mere ortodoks baggrund end børstenbinderen, der – som de fleste jøder i Randers – var velintegreret i det danske samfund.

På førstesalen vil vi indrette en lille udstilling, der dels giver et

overblik over de jødiske samfunds historie i Danmark, dels giver en slags indeks til, hvor i landet man kan finde jødiske gravpladser, tidligere synagoger og markante firmaer, der er skabt af jøder.

Bodil Sneums Fond bidrager med en million kroner til formålet, Kulturstyrelsen med 2,2 millioner kroner, og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond med 2,5 millioner. Projektet realiseres i nært samarbejde med Dansk Jødisk Museum og Det Jødiske Samfund i Danmark. I 2024 vil de nødvendige ombygninger af huset blive gennemført, og i 2025 vil interiørudstillingerne i stuen åbne. Udstillingen på førstesalen åbner i 2026.

Købt eller solgt

I skrivende stund arbejdes der intenst med at tegne stregerne til en reform af statens tilskud til museerne. Og vi ved ikke, om vi bliver købt eller solgt.

Som det fremgik af indledningsartiklen til årbogen i 2022, håber vi, at museerne må blive bedømt på, hvad de leverer. I forskellige sammenhænge har Den Gamle By anbefalet politikerne at lave en museumsreform, hvor statens støtte til museerne afhænger af, hvad de leverer. Ikke af, hvem der ejer dem, og hvor de ligger. Vi har bedt dem være opmærksomme på, at museer er langsigtede organisationer, og anbefalet at sætte det lange lys på og undgå kortsigtede modeller. Vi håber, man i fremtiden både vil støtte de museer, der når bredt ud, og dem, der finder nye veje – og vi gør opmærksom på, at det godt kan være de samme. Vi opfordrer også til at sikre, at der er stærke museer i alle egne af Danmark. Men vi beder om, at man ikke smører smørret så tyndt ud, at der ikke er råd til de fyrtårne, som kan ses på lang afstand, og som er elsket af mange.

Vi har også anbefalet, at man accepterer, at der er forskel på museer. For eksempel vil det give mening at inddele det danske museumslandskab i fire niveauer. Øverst et niveau, der rummer de unikke museer, der både er internationale fyrtårne og brede kompetencecentre, og som derfor bør betragtes som systemiske. Dernæst et niveau med museer af en vist størrelse og attraktivitet og med væsentlige og landsdækkende specialer. Tredje niveau er regionale museer med et vist antal besøgende, og som dækker over flere kommuner og/eller besøgssteder. Som fjerde niveau er der de lokale museer.

I Den Gamle By krydser vi fingre og håber det bedste.

Back on Track

After a few challenging years, Den Gamle By is now making a real comeback. Visitor numbers are looking strong, currently exceeding the figures of 2022 by 50,000. The restaurants and shops are also thriving, and if Christmas goes as well as it did last year, we are hopeful that we will have a foundation for upgrading the organisation, allowing us to address the significant challenges that emerged during the COVID-19 crisis. We are eagerly awaiting the impact of the government's planned reform of museum funding. Will they distribute the resources thinly across the entire country, or will they prioritise the museums that enjoy popular favour, contribute to tourism and tell stories that resonate with many Danes? We don't know, but we hope the government will support beacons like Den Gamle By, which can be seen from afar and are cherished by many.